

אשירה

לקידום שיח רגשי חברתי
המחוז החרדי במשרד החינוך

כלי מוביל

פלייבק

שירה

פיוט: יודו לך רעיוני

מילים: ר' ישראל אבוחצירא זצ"ל לחן: עממי

לעשה נפלאות לבדו את יריבי יריב
אקוה תמיד חסדו השכם והערב
ולא יסך בעדו את טירתו יחריב
ואז נשיר לכבודו השירים במשלים

חזק ציון מועדנו אשר מכוונת
מול זבול מקדשנו שהיא הנותנת
כח עליון לגנו עדן המכוונת
אשר בם כל חפצנו הם מקדש ואולם

זאת היתה לי בעניי גדולה הבטחה
לאב המון נסיי בין בתרים זרחה
לאמר מתי ואיה ומצאנה מנוחה
בך כל מאויי אל תאות עולם

הץ ימים גלה לעם אלה עמוסי תלאות
גדל צערי ועמלי בפלאי-פלאות
מצפים אבות ועוללי עשה לטובה אות
כלילו גדילי בניהך על תלם

יודו לך רעיוני אל מבטן יצרי
על קרבתך בסיני להאיר את נרי
על כן בתחנוני אפאר בשירי
בכל ימי ושני עד לעד לעולם

אשמח בך אל עולם
אשמח בך גואל נפשי
את גאלת עולם

ששון לבי המה בזכרי חסדיו
כי בחר מכל אמה ישראל עבדיו
נצר נטיעה תמה האבות ידידיו
אבן צדק שלמה משרש גדלים

רצונך אשאלה חי בעל הרצון
כאשר בתחלה נהגת את הצאן
במרעה טוב ונפלא והיה כל עלצון
רועה ישראל סלה האזן את קולם

אתה הוא האלהים העד והדין
קום נא לקראת גבהים צאה נא מזין
לנקם נקמתך מהם להשלים כל ענין
שמך וכסאך שהם מעין כל חי נעלם

אודות השיר

זהו פיוט בקשה לכל עת במסורת יהודי מרוקו, שחיבר ר' ישראל אבוחצירא - ה"בא סאלי" - ובה הוא שוטח את בקשתו לגאולת עם ישראל וחזרת עבודת המקדש. בקשה מרגשת זו מלאה באופטימיות ובציפייה לגאולה קרובה. המשורר מודה על הזכות הגדולה שנפלה בחלקו להיות מהעם הנבחר, שקיבל את התורה המאירה. משום כך הוא אומר, כי גם בשעת תחנוניו, בצר ובמצוק הוא חש שמחה גדולה בה' ויש לו צורך לפאר ולרומם את ה' תמיד. מהבקשה ניכרת מידת הביטחון העזה של המשורר שמשליך את כל יהבו על הקב"ה שיגאל את עמו, ידאג לכל מחסורם כמו בימי קדם, יינקם בעצמו מאויבי עמו ויחדש ימינו כקדם בבניין ירושלים והמקדש.

הפיוט מופיע בקובץ הפיוטים "גל יעקב". זהו קובץ המאגד את הפיוטים שחוברו על ידי רבני משפחת אבוחצירא במהלך המאה ה-19. כמה מן הפיוטים שבקובץ חדרו אל מסורת יהודי מרוקו הרחבה, כמו הפיוט שלפנינו, שמוכר לציבור הרחב גם בזכות ביצועו המחודש של עמיר בניון.

ר' ישראל אבוחצירא

משפחת אבוחצירא נודעה כשושלת רבנים, מקובלים ובעלי מופתים.

ר' ישראל אבוחצירא, מוכר בכינוי הבאבא סאלי ("אבא ישראל"). נולד ב-א' בתשרי ה'תר"ן בעיר ריסאני שבמחוז תאפילאלת במרוקו ונפטר בתאריך ד' בשבט ה'תשמ"ד בנתיבות.

מגיל צעיר היה לומד בתענית דיבור עשרים שעות ביממה ויותר, וכן הנהיג עצמו בסיגופים: לצום תענית רצופה יום ולילה ממוצאי שבת עד כניסת השבת הבאה. הרבה בטבילות, אפילו כשהיו מים קפואים היה יורד לטבול תוך כדי שבירת הקרח. גם הנהיג נדר במשך חמישים שנה שלא לאכול בשר.

נודע כמלומד בניסים וכבעל מופתים. רבים נהרו אליו כדי לזכות בברכה, בבקבוק מים שזכה לברכתו או בקמע.

בזכות פשטות הליכותיו ונשמתו היתרה, היה ה"באבא סאלי" מקובל על כל הזרמים ביהדות ועל בני כל העדות. מנהיגים ורבנים, גדולי עולם ופשוטי עם כאחד התקבלו על ידו בסבר פנים יפות, באהבה ובכבוד (אנציקלופדיה יהודית דעת).

אקרוסטיכון

הסימן של כל הפיוט הוא ישראל חזק, כדרך המחברים של השירים והפיוטים לרשום את שמם בר"ת עם "חזק", זה הדבר הגלוי. אבל הסימן זה "קץ ימים" - לא "קץ הימים" - ו"ימים" זה ר"ת יעקב-מסעוד-ישראל-מאיר, ארבעה דורות.

אודות השיר

**הפיוט
יורו לך רעיני**

**ערך מוביל
בפיוט:**

**- הכרת
הטוב וציפייה
לגאולה**

**- לימוד תורה
כפי שמשתקף
בדמותו
של ה"בא
סאלי".**

פירוש ושיבוצים

אודות השיר

הפיוט יורו לך רעיוני

- **רַעִיוֹנִי** - מחשבותי (ראו דניאל, ז', כ"ח); פתיחת הפיוט מעלה בזיכרון את פיוטו המפורסם של ר' ישראל נג'ארה - יודוך רעיוני.
- **אֵל מְבֹטָן יוֹצֵרִי** - מלשון הכתוב בירמיה, א', ה' - בְּטָרִם אֶצְרֶךָ בְּבֹטָן יְדֵעֲתִיךָ.
- **בְּכָל יָמֵי וְשָׁנֵי עַד לְעַד לְעוֹלָם** - כמו שכתוב (תהלים, קמ"ה, ב') בְּכָל יוֹם אֲבָרְכֶךָ וְאֶהְלֶלְךָ שְׁמֶךָ לְעוֹלָם וָעֶד.
- **אֶת גְּאֻלַּת עוֹלָם** - שגואל את נפשי בגאולה נצחית.
- **שִׁשּׁוֹן לְבִי הִמָּה בְּזִכְרֵי חֶסֶדֶיךָ** - כאשר אני זוכר את חסדיו של הקב"ה, אני שמח ומתרגש. על פי תהלים (ק"ט, קי"א) נַחֲלֹתִי עֲדוֹתֶיךָ לְעוֹלָם כִּי-שִׁשּׁוֹן לְבִי הִמָּה.
- **נֶצַר נְטִיעָה תִּמָּה הָאֲבוֹת יְדִידִיךָ** - עם ישראל, שהם נצר (ענף) לאבות, המכונים ידידים.
- **אֲבֹן צֶדֶק שְׁלֵמָה** - אנשים ישרים ותמימים - עם ישראל. הלשון על פי דברים כ"ה, ט"ו.
- **מִשְׁרָשׁ גְּדֻלָּה** - בניהם של האבות.
- **רִצּוֹנְךָ אֲשָׁלָה, חֵי בְּעַל הָרִצּוֹן** - בקשתי שטוחה לפניך, האל, שאתה הוא מקור הרצון, היכול למלא כל רצון.
- **כְּאֲשֶׁר בְּתַחֲלָה, נִהְגַּתְּ אֶת הַצֶּאֱנָה** - כמו שהנהגת את עם ישראל כצאן ביד משה ואהרן, כמו שאמר המשורר בתהלים (ע"ז, י"ב-כ"א): ...אֲזַכְּרֶךָ מִקֶּדֶם פְּלֶאָה ... נִחִיתָ צֶאֱנָה עִמָּךְ בְּיַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן.
- **בְּמִרְעָה טוֹב וְנִפְלָא** - וסיפקת את כל מחסורם בשליו ובמן - לחם פלאי מן השמים, שטעמו היה טוב מאוד.
- **וְהָיָה כָּל עַלְצוֹן** - והייתה שמחה גדולה.
- **רוּעָה יִשְׂרָאֵל סִלָּה, הָאֲזֵן אֶת קוֹלָם** - אנו מבקשים ממך, הרועה הנצחי של עם ישראל, שמע גם עתה את קולם וגאל אותם. הלשון על פי תהלים (פ', ב'): רֹעֵה יִשְׂרָאֵל הָאֲזִינָה נִהְגָּה כְּצֶאֱנָה יוֹסֵף יֹשֵׁב הַכְּרוֹמִים הוֹפִיעָה.
- **אֵתָה הוּא הָאֱלֹהִים, הָעֵד וְהִדִּין** - על פי המשנה במסכת אבות (ד', כ"ב): ...שֶׁהוּא אֵל הוּא הַיּוֹצֵר הוּא הַבוֹרָא הוּא הַמְבִּין הוּא הַדִּין הוּא עֵד הוּא בֶּעַל דִּין וְהוּא עֹתִיד לִדּוֹן.
- **קוֹם נָא לְקִרְאֵת גְּבוּהִים** - צא נגד הרשעים (גבהי לב), אומות העולם.
- **צֵאָה נָא מִזֵּין** - צא מצויד בכלי קרב ומלחמה והשמד אותם. בדומה לתיאור בישעיהו (מ"ב, י"ג): ד' כְּגִבּוֹר יֵצֵא כְּאִישׁ מִלְחָמוֹת יַעִיר קִנְאָה יָרִיעַ אֵף יִצְרִים עַל אִיְּבָיו יִתְגַּבֵּר.
- **לְהַשְׁלִים כָּל עֲנִין, שְׁמֶךָ וְכִסְאֶךָ** - שאין כסא ד' שלם בעולם עד שיכרית ד' את זרעו של עמלק כמו שכתוב (שמות, י"ז, ט"ז): כִּי-יָד עַל כֶּסֶּיךָ, מִלְחָמָה לְד' בְּעַמְּלֶךָ מִדֶּר דֶּר.

אודות השיר

הפיוט
יורו לך רעיוני

- **שֶׁהֵם מַעֲיִן כָּל חַי נְעֻלָּם** - שמו של ד' וכסאו נעלמים מעינינו.
- **לַעֲשֵׂה נִפְלְאוֹת לְבָדּוֹ** - כינוי לקב"ה, על פי תהלים, קל"ו, ד'.
- **אֶת יְרִיבֵי יָרִיב** - על פי תהלים (ל"ה, א'): רִיבָה ד' אֶת יְרִיבֵי לָחֶם אֶת לַחֲמִי.
- **וְלֹא יִסָּר בְּעֵדוֹ אֶת טִרְתּוֹ יַחְרִיב** - שלא יגן, יסוכך, על אויבי אלא יחריב את מבצריו.
- **וְאֵז נָשִׁיר לְכְבוֹדוֹ, הַשִּׁירִים בְּמִשְׁלָם** - ואז, כשהשם יהיה שלם ומלכותו בעולם תהיה שלמה, נוכל לשיר לו שיר חדש ושלם על גאולתנו ופדות נפשנו (ראו הגדה של פסח, ברכת הגאולה).
- **חֲזַק צִיּוֹן מוֹעֲדֵנו** - חזק את ציון, ירושלים ומקום המקדש, מלשון הכתוב (ישעיהו, ל"ג, כ'): חֲזָה צִיּוֹן, קִרְיַת מוֹעֲדֵנו עֵינֶיךָ תִּרְאֶינָה יְרוּשָׁלַם נֹהָ שְׁאֲנָן.
- **אֲשֶׁר מְכֻנֶּת מוֹל זְבוּל מְקֻדָּשֵׁנו** - ירושלים של מטה, בארץ, מכוונת כנגד ירושלים ובית מקדש של מעלה (על פי זוהר חדש, ויצא, מ"ח ע"א).
- **שֶׁהִיא הַנוֹתֶנֶת כֹּחַ עֲלִיוֹן לִגְנוֹ, עֵדֶן הַמְּכֻנֶּנֶת** - היא המשפיעה ונותנת כוח לגן העדן השמימי העומד על מכונו.
- **אֲשֶׁר בָּם כָּל חִפְצָנוּ, הֵם מְקֻדָּשׁ וְאוֹלָם** - ובו, בגן העדן השמימי, נמצא המקדש והאוֹלָם כמאמר חז"ל בתלמוד הבבלי (מסכת חגיגה, י"ב, ע"ב): "ריש לקיש אמר: שבעה (=השמים מורכבים משבעה רקיעים), ואלו הן: וילון, רקיע, שחקים, זבול, מעון, מכון, ערבות. ...זבול - שבו ירושלים ובית המקדש, ומזבח בנוי..." ואנו בארץ מבקשים שתשוב ותבנה בית מקדשך בקרבנו.
- **זֹאת הִיְתָה לִי בְּעֵנִי, גְּדוּלָּה הַבִּטָּחָה לְאֵב הַמּוֹן נִסִּי** - בימי צער הגלות אנו מתנחמים בהבטחתך הגדולה לאברהם אבינו. הלשון על פי תהלים (ק"ט, נ') זֹאת נִחֲמָתִי בְּעֵנִי...
- **בֵּין בְּתָרִים זָרְחָה** - בברית בין הבתרים הובטח לאברהם שעתידיים בניו להיגאל ולרשת את הארץ (בראשית, ט"ו, י"ג-כ"א).
- **לֵאמֹר מְתִי וְאִיהָ, וּמִצְאָנָה מְנוּחָה** - המשורר משתמש כאן בלשונו של ריה"ל בפיוט 'ישן אל תרדם': "לאמר מתי ואיה / ומה למטה ומה למעלה" כביטוי לנסתרות שאל לו לאדם לחקור בהם. אולם בעוד שלנו לא ניתנה רשות לחקור בהם, הרי שקץ הגאולה הובטח לאברהם ובזה אנו מתנחמים.
- **בְּךָ כָּל מְאֻוִּי, אֵל תְּאֹת עוֹלָם** - כמו אבותי כך גם אני, כל תשוקתי ותקוותי בך.
- **קֶץ יָמִים גָּלָה לְעַם אֱלֹהִים, עֲמוּסֵי תִלְאוֹת** - הבא כבר את הגאולה לעם ישראל ששבע כבר מצרות רבות ורעות ומתלאות הגלות.
- **גָּדַל צַעְרִי וְעַמְלִי, בְּפִלְאֵי-פִלְאוֹת** - כשם שסבלנו והצטערנו רבות, כך הפלאות שתעשה עמנו תהיינה כפולות ומכופלות.

אשירה

לקידום שיח רגשי חברתי
המחוז החרדי במשרד החינוך

אודות השיר

הפיוט
יורו לך רעיוני

• **מצפים אבות ועוללי, עשה לטובה אות -** כל עם ישראל, הקטנים והגדולים מייחלים לישועתך ומבקשים שתראה להם אות לטובה וממנה תוכר השגחתך על ישראל כמו שביקש דוד המלך (תהלים, פ"ו, י"ז):
עשה עמי אות לטובה ויראו שגאי ויבשו, כי אתה ד' עזרתני ונתתני.

• **כלילו גדילי, בניה על תלם -** החזר עטרה יושנה והושב את עם ישראל על מכוננו. כלילו וגדילי במשמעות של עטרה, כתר.

אפשר ללמד את הפיוט כחטיבה אחת עם השירים "אלי אתה ואודך" ושירים נוספים שיש בהם שבח והודיה לד' וכן ציפייה לבניית המקדש ולביאת המשיח.

שיח רגשי

הפיוט 'ידו לך
רעיוני'

כיתות א-ג
כיתות ד-ו

נושא המפגש:

ניהול מחשבות

רקע למורה:

במפגש זה נעזור לתלמידים לזהות סוגי מחשבות, אילו רגשות הן מעוררות וכיצד נתמודד איתן.

פתיחה:

כיתות א'-ג', ד'-ו'

הציגו לתלמידים סיטואציה: חיים נכנס לכיתה מההפסקה ורואה את כל תכולת הילקוט שלו שפוכה על הרצפה.

שאלו את התלמידים:

• אילו מחשבות עולות בראשו של חיים?

כתבו את תשובות התלמידים על הלוח תוך כדי מיון לשתי קבוצות (ללא כותרת): מחשבות מקדמות ומחשבות מעכבות.

שאלו:

• מה ההבדל בין שתי הקבוצות?

עזרו לתלמידים להגיע להבחנה בין הקבוצות. **הצביעו** על הקבוצה של מחשבות מכשילות: אילו רגשות חיים ירגיש כשהוא חושב כך? כעס/עלבון/נקמה. אילו רגשות חיים ירגיש כשהוא חושב מחשבות מקדמות?

הסבירו את המושגים:

• מחשבה מקדמת: מעוררת בנו הרגשה טובה, עוזרת לנו להתמודד עם הסיטואציה.

• מחשבה מכשילה: מעוררת בנו רגשות לא נעימים, מכשילה אותנו בהתמודדות עם האירוע.

המשך: כיתות א'-ג'

שאלו את התלמידים:

• כיצד נשמעת מחשבה מקדמת?

• בקשו דוגמאות מהתלמידים: אני יכול/אני ממשיך לנסות/אני חכם/אני מתגבר...

• מתי אני יכול לומר לעצמי את המשפטים האלו? כשקשה לי/כשאני עצוב/כשאני לא מצליח...

• איזו הרגשה מחשבות אלו יעוררו בי?

סכמו: במשך היום יכולים לקרות דברים שיעוררו בנו מחשבות שונות. מחשבות מקדמות הן מחשבות שעושות הרגשה טובה בלב. אם עולה לי מחשבה מכשילה, אני אחשוב עליה איך אני יכול לחזק את עצמי במחשבה מקדמת.

כיתות ז'-ט'

פתיחה:

כתבו על הלוח: "האדם נמצא היכן שנמצאות מחשבותיו, לכן מחויב הוא לוודא שמחשבותיו נמצאות היכן שהיה רוצה להיות" (רבי נחמן).

שאלו את התלמידים:

- מה אתם חושבים על המשפט?
- האם, לדעתכם, אנחנו יכולים לשלוט במחשבות שלנו? כיצד?
- תארו סיטואציה: איבדתי את הארנק שלי.
- אילו מחשבות יעלו לנו? כתבו על הלוח.
- אילו מחשבות עושות לנו הרגשה טובה יותר? מדוע?

עזרו לתלמידים להגיע למסקנה שמחשבות חיוביות עוזרות לנו להתמודד.

הסבירו: מחשבה מולידה הרגשה, מולידה התנהגות. מחשבה מעכבת, תעורר בי הרגשה של לחץ/פחד/חוסר ביטחון... ואלו ישפיעו על ההתנהגות שלי ועל היכולת שלי. כך גם להפך, מחשבה מקדמת תעורר בי רגשות של אמונה/ביטחון/תחושת מסוגלות... ותקדם אותי בהתמודדות עם האירוע.

הסבר: כיתות ד'-ו', ז'-ט'

שאלו את התלמידים:

אם מחשבה מכשילה מעוררת בנו רגש לא נעים, כיצד נשנה אותה? כדי לעבוד על מחשבה מכשילה נשתמש בשלושה צעדים:

1. נזהה את המחשבה.
2. נשים סימן שאלה בסוף המחשבה.
3. ננסח את המחשבה מחדש על פי הרגש שעולה.

תרגלו: אני אכתוב מחשבה על הלוח ואתם תעזרו לי לשנות אותה:

- "אני לעולם לא אדע חשבון, זה מקצוע קשה!"
 "אני לעולם לא אדע חשבון, זה מקצוע קשה?" - מצוקה.
 "אני יעזר באבא, נהנתי ללמוד אתו בעבר."
 "ההורים שלי תמיד מתערבים ומצדדים באחי."
 "ההורים שלי תמיד מתערבים ומצדדים באחי?" - עלבון.
 "אני מרגיש שלא מבינים אותי וזה פוגע".

הציגו דוגמאות נוספות.

שיח רגשי

הפיוט 'וידו לך רעיוני'

כיתות ז-ט

סיכום: כיתות ד'-ו', ז'-ט'

מחשבה מקדמת עוזרת לי להתמודד עם האירוע ועושה לי הרגשה טובה.
כדי להפוך מחשבה מכשילה ומקדמת נשתמש בשלושה צעדים:

1. זיהוי המחשבה.
2. סימן שאלה בסוף המשפט.
3. ניסוח מחדש.

שיח רגשי

הפיוט 'וידו לך
רעיוני'

כיתות
ד-ו, ז-ט

ההפעלות בפיוט הזה יעסקו בעיקר בערך של לימוד התורה, שהיה ערך עליון אצל ה"בבא סאלי". בתחילת הפיוט המחבר מודה לד' על מתן התורה, שמאירה את נרו ועל כך הוא מפאר את ד' בכל יום יום. לדבריו, התורה גואלת את נפשו גאולת עולם ועל כך הוא שמח מאוד.

יודו לך רעיוני אל מבטן יוצרי
על קרבנותך בסיני להאיר את נרי
על כן בתחנוני אפאר בשיני
בכל ימי ושיני עד לעד לעולם

אשמח בך אל עולם
אשמח בך גואל נפשי
את גאולת עולם

כיתות א'-ב'

קראו את הסיפור לתלמידים ושוחחו על המעשה של הלל הזקן למען לימוד התורה.

אמרו על הלל הזקן שבאשית דרכו היה אדם פשוט, ושמעל קשה להרוויח את לחמו. בכל יום ויום היה יוצא לעבודתו ומרוויח מטבע אחד של חצי דינר; במחציתו דאג לעצמו ולמשפחתו, שלא ירעבו חלילה אשתו וילדיו, ובמחציתו שילם לשומר בית המדרש דמי כניסה לשיעור התורה.

פעם אחת הסתובב הלל כל היום כולו ולא מצא אפילו עבודה אחת. הגיע הערב ואין בידו דבר. אף על פי כן צמאה נפשו לשמוע דברי תורה, ובא לנסות את מזלו אצל שומר בית המדרש.

"בבקשה ממה, אדוני, פנה הלל אל השומר העומד בפתח, לא הצלחתי להרוויח היום אפילו מטבע אחד. אנא, תן לי להיכנס הפעם בלי לשלם. אתה יודע שבכל יום ויום מקפיד אני לשלם, והיום אין בידי."

השומר לא הניח לו להיכנס, והלל נאלץ לסוב על עקביו.

פנה הלל ללכת אולם לבו לא הניח לו להתרחק. הוא רצה כל כך לשמוע דברי חוכמה מפיהם של שמעיה ואבטליון - החכמים המלמדים בבית המדרש פנימה. הלל הרגיש שהוא מוכרח למצוא דרך להאזין להם. אם אין בידו לחם - לפחות תתחמם נפשו באורה של תורה. נשא הלל את עינו מעלה, והנה חלון בגג של בית המדרש. זה הפתח שאליו התפללתי, חשב הלל, והחל לטפס. כשהגיע אל החלון השתטח והצמיד את אוזנו אל הפתח, מקשיב בשקיקה.

שיח ספרותי

הפיוט 'יודו לך רעיוני'

כיתות א-ב

שיח ספרותי

הפיוט 'ידו לך
רעיוני'

כיתות א-ב

אותו יום ערב שבת היה, ערב שבת בחודש טבת, בעיצומו של החורף. בעוד הלל שוכב כך על פתח החלון ומאזין לדברי התורה, גבר הקור וגבר עד שהחל לרדת שלג. הכול מתכנסים בבתייהם, מצטנפים מחמת הצידה והשלג, והלל שקוע כל-כולו בסודות הלימוד ואינו מרגיש כלל בקור. חם לו להלל, הוא זורח מבפנים מזיווה של תורה.

בשקט-בשקט צונח השלג ונערם עוד ועוד. האדמה מתכסה במרבד לבן, מתכסים ענפי העצים ועלי השיחים, מתכסים גגות הבתים. מתכסה גם גגו של בית המדרש, ואתו אף הלל מתכסה בלי להרגיש. הולך הלל וקופא, ובתוך בית המדרש ממשיכים שמעיה ואבטליון בלימודם, מעמיקים בתורה כל הלילה כולו.

זמן רב עובר, ושמעיה ואבטליון תמהים: כיצד זה לא עלה אור השחר? בכל יום הבית מאיר, והיום אפל. אולי היום מעונן כל כך, שהעננים מסתירים כל קרן אור? הציצו מעלה וראו בפתח החלון דמות אדם.

מיד יצאו שמעיה ואבטליון החוצה וטיפסו במהירות על גג בית המדרש. השלג נערם על הגג בגובה של שלוש אמות. התרוצצו השניים וחיפשו, נעו אנה ואנה. היכן הוא אותו אדם שאת פניו ראו? והנה הר של שלג לפנייהם, ערימה עצומה נחה במקום שבו קבוע החלון. בבקלה עצומה החלו לחפור ולפנות את השלג. לאט-לאט נחשף הלל, גופו קפוא ועל פניו חיוך. בכוחות משותפים הרימו שמעיה ואבטליון את הלל והכניסוהו לבית המדרש פנימה. הם ידעו שאם לא יחממוהו מהר ככל האפשר יהיו חייב בסכנה של ממש. הם הסירו מעליו את השלג, רחצוהו והושיבוהו כנגד התנור.

שמעיה הביט באבטליון, אבטליון הביט בשמעיה, ופה אחד החליטו להבעיר אש. רק האש תוכל להציל את האדם הזה, וגם אם הדלקתה אסורה בשבת, הרי שפיקוח נפש דוחה את השבת. ואם מותר לחלל את השבת ולהציל אדם מסכנת מוות, מותר ואף ראוי לחלל את השבת בשביל הלל, אשר חירף את נפשו כדי להתקרב אל התורה.

הושיבו שמעיה ואבטליון את הלל מול האש הבערת עד שפקח את עיניו, ומאותו היום היה הלל מיושב הקבע בבית המדרש. עברו השנים, והוא היה לאחד מגדולי חכמי ישראל בכל הדורות, אך תמיד זכר את הלילה הקר שבו החלה לבעור בו אש התורה (לפי תלמוד בבלי, מסכת יומא, ל"ה, ע"ב).

שאלו את התלמידים האם הם מכירים סיפורים נוספים שעוסקים באהבת התורה.

שיח ספרותי

הפיוט 'יודו לך
רעיוני'

כיתות ג-ד

הפיוט 'יודו לך
רעיוני'

כיתות ה-ו

כתבו על הלוח פסוקים, דברי חז"ל, ניבים, ביטויים, כגון: "גדול תלמוד תורה עם דרך ארץ", "על שלושה דברים העולם עומד על התורה ועל העבודה ועל גמילות חסדים", ועוד.

בקשו מהתלמידים לבחור אחד מהם ולהכין כרזה מקושטת.

שוחחו עם התלמידים מדוע בחרו בכרזות הללו.

מומלץ לתלות את הכרזות בלוח הכיתה וגם ברחבי בית הספר.

כיתות ג'-ד'

קראו את הסיפור לתלמידים ושוחחו על המעשה של הלל הזקן למען לימוד התורה.

שאלו את התלמידים האם הם מכירים סיפורים נוספים שעוסקים באהבת התורה.

בקשו מהתלמידים לכתוב כרזות בשבחו של לימוד התורה. אפשר לכתוב על הלוח מספר ביטויים מוכרים, כגון: "גדול תלמוד תורה עם דרך ארץ", "על שלושה דברים העולם עומד על התורה ועל העבודה ועל גמילות חסדים" ועוד. התלמידים יכולים לנסח כרזות משלהם.

שוחחו עם התלמידים מדוע בחרו בכרזות הללו.

מומלץ לתלות את הכרזות בלוח הכיתה וגם ברחבי בית הספר.

כיתות ה'-ו'

אמרו עליו על הלל הזקן שבכל יום היה מרוויח מטבע אחד: חציו היה נותן לשומר בית המדרש כדי שיוכל להיכנס ולהאזין לשיעורי התורה, וחציו היה מותיר לפרנסתו ולפרנסת אנשי ביתו. יום אחד לא הצליח להרוויח כסף כלל ולא הרשה לו שומר בית המדרש להיכנס. מה עשה? טיפס על גג בית המדרש והתיישב על פתח הארובה כדי שיוכל לשמוע דברי אלוקים חיים מפיהם של שמעיה ואבטליון, חכמי אותו בית מדרש. אותו היום ערב שבת היה, והייתה זו תקופת טבת בעיצומו של החורף, וירד עליו שלג וכיסה אותו. כשעלה עמוד השחר אמר לו שמעיה לאבטליון: אבטליון אחי! בכל יום הבית מאיר, והיום הוא אפל. שמא יום מעונן הוא? הציצו למעלה בפתח הארובה וראו שם דמות אדם. עלו לגג, ומצאו אותו מכוסה בשלוש אמות שלג. הוציאוהו, רחצוהו ושפשפו אותו בשמן שיחם גופו, והושיבוהו מול המדורה. אמרו: ראוי זה לחלל עליו את השבת.

(עיבוד על פי תלמוד בבלי, מסכת יומא, דף ל"ה, עמוד ב').

קראו לתלמידים את הסיפור על הלל הזקן.

שוחחו על התכונות הייחודיות שהיו להלל הזקן, שבזכותן היה לאחד מגדולי ישראל.

האם אתם, אחיכם הגדולים או הוריהם מוותרים על משהו בשביל ללמוד? (זה לא צריך להיות ויתור גדול כמו הויתור של הלל - גם ויתור על זמן משחק, למשל, הוא ויתור כלשהו). ספרו על כך.

אשירה

לקידום שיח רגשי חברתי
המחוז החרדי במשרד החינוך

שיח ספרותי

הפיוט 'יודו לך
רעיוני'

כיתות ז-ח

כיתות ז'-ח'

קראו את הסיפור ושוחחו עם התלמידים על התנהגותו של השומר שהייתה פרי החלטה של הקהילה, שלא לאשר כניסת יהודים ללא תשלום.

שאלו את התלמידים:

• מדוע לדעתכם הייתה החלטה כזו?

• מה דעתכם על ההחלטה?

הציעו לתלמידים לארגן פעילות של שיעורי תורה לכיתות הנמוכות - פעם בשבוע. שיעורים אלה יוקדשו ללימוד פרשת השבוע.

הציעו לתלמידים לכתוב מודעה בבית הספר ובה פרטים על השיעור בכל שבוע.

בפיוט זה, הפייטן מודה על הזכות הגדולה שנפלה בחלקו להיות מהעם הנבחר, שקיבל את התורה המאירה:

**ששון לבי המה בזכרי חסדיו
כי בחר מכל אמה ישראל עבדיו**

את עניין גדול זה של בחירת עם ישראל מכל אומות העולם, אנו מזכירים רבות בתפילה:

"אתה בחרתנו מכל העמים, אהבת אותנו ורצית בנו". מילים אלו פותחות את ברכת קדושת היום בתפילת שבע לשלושה רגלים, ראש השנה ויום הכיפורים,

גם בכל תפילות הקבע בימות החול, בשבתות ובימים טובים, אנו מזכירים זאת: בשחרית, ברכת התורה - "אשר בחר בנו...", בברכת "אהבה רבה" שלפני קריאת שמע - "ובנו בחרת מכל עם ולשון..." וב"קדושת היום" - הברכה האמצעית בתפילת העמידה בשבתות ובמועדים.

איך אפשר לתאר מושג כה נעלה ביצירת אומנות? אחת מהדרכים היא הסמלה, כלומר לקחת ערך או מושג ולהמיר אותו בסימן מיוחד מוסכם.

כיתות א'-ג'

סמלים ביהדות

הכנות מקדימות:

הדפיסו מראש סמלים יהודיים, תלו על הלוח ושוחחו עם התלמידים על כל סמל והמשמעות שלו.

לדוגמאות לסמלים יהודיים [לחצו כאן](#)

חומרים

- קרטון ביצוע 15*15 ס"מ
- טפט
- גואש צבעוני
- תמונות של סמלים, ללא פרטים, בקווי מתאר בלבד.

כלים

- מספרים
- דבק סטיק
- מכחולים

תהליך העבודה

בקשו מהתלמידים:

1. לבחור סמל יהודי מההדפסות להדביק על גב הטפט.
2. לגזור את הטפט לפי צורת הסמל ולהדביק על קרטון הביצוע.

שיח אמנותי

הפיוט
'יודו לך רעיוני'

הפיוט
'יודו לך רעיוני'

כיתות א-ג

3. לעשות "טפיפות" של גואש על כל משטח הריבוע של קרטון הביצוע, כולל אזורי הטפט (שימו לב! לא למרוח את הצבע, הוא יכול לגלוש אל מאחורי הטפט ואז יאבד האפקט). אפשר לשלב גוונים לתוצאה מרהיבה יותר.

4. להמתין מעט ולהסיר את הטפט.

כיתות ד'-ה'

סמלים ביהדות

הכנות מקדימות:

הדפיסו מראש סמלים יהודיים, תלו על הלוח ושוחחו עם התלמידים על כל סמל והמשמעות שלו.

לדוגמאות לסמלים יהודיים [לחצו כאן](#)

חומרים

- קרטון ביצוע 15*15 ס"מ
- מסקינג טייפ ברוחב 1 עד 1.5 ס"מ
- גואש צבעוני

כלים

- עיפרון
- מכחולים

תהליך העבודה

בקשו מהתלמידים:

1. לצייר סמל יהודי לבחירתם.
2. להדביק מעל הרישום בעיפרון מסקינג טייפ.
3. לעשות "טפיפות" של גואש על כל משטח הריבוע של קרטון הביצוע, כולל אזורי המסקינג טייפ (שימו לב! לא למרוח את הצבע, הוא יכול לגלוש אל מאחורי המסקינג טייפ ואז יאבד האפקט). אפשר לשלב גוונים לתוצאה מרהיבה יותר.
4. להמתין מעט ולהסיר את המסקינג טייפ.

כיתות ו'-ח'

פסיפס סמלים

הכנות מקדימות:

הדפיסו סמלים מראש.

חומרים

- קרטון ביצוע 15*15 ס"מ
- אבני פסיפס

שיח אמנותי

הפיוט 'יודו לך
רעיוני'

כיתות ד-ה

הפיוט 'יודו לך
רעיוני'

כיתות ו-ח

שיח אמנותי

הפיוט 'ידו לך
רעיוני'

כיתות ו-ח

• דבק פלסטי לבן

כלים

• עיפרון

תהליך העבודה

בקשו מהתלמידים:

1. לצייר סמל כלשהוא במרכז הריבוע.
2. להדביק ריבועי פסיפס (צבע אחד לרקע וצבע שני לדימוי).
3. אפשר ליצור מסגרת בצבע אחר

כיתות א'-ג'

קצב מזרחי

1. **חלקו** לתלמידים כלי הקשה ובקשו מהם, כפעילות פתיחה, לתופף מקצב כלשהו בחיקוי אחרים.
2. אם אין כלי הקשה, **בחרו** בהקשת גוף, כמו תיפוף על הברכיים או על הרצפה.
3. כעת **בחרו** תלמיד, שימציא תבנית מקצב וכל חבריו יחקו אותו.
4. **למדו** את התלמידים קצב מזרחי: דום טאק, טאק דום, טק. או בשמו המוכר: מקצב בלדי/דבקה.
5. **בקשו** מהם להראות יד ימין, ולאחריה יד שמאל.
6. **בקשו** מהם לחקות אתכם שלב אחר שלב, עד להבנה. ידי שמאל - דום. יד ימין - טאק.
7. **בצעו** תרגיל שבו כל אחד מתופף בקצב מזרחי והבא אחיו מתחיל מיד אחריו, ברצף ובלי לעצור.
8. אם יש לכם מיומנות מספקת, **בחרו** תלמיד ובקשו ממנו להקיש קצב בלדי, כאשר בו-זמנית אתם מנגנים את אותו הקצב, אך מורכב יותר ועם קישוטים.
9. **הנחו** את התלמיד להתרכז בשלו כדי לא להתבלבל מהשינוי שבנגינתכם.

פעילות זו מפתחת מיומנויות של קצב, וכן מיקוד וריכוז.

כיתות ד'-ח'

מוחלץ לבצע גם את סעיפי כיתות א'-ג'.

החריזה בפיוט

1. **בקשו** מהתלמידים לעיין בדף המילים של השיר.
2. **בקשו** מהם לסמן שני סוגים של חריזה שהם מזהים. כל זוג חרוזים יסומן באותו צבע. למשל: "רעיוני - סיני" בסגול, "יוצרי - נרי" בכתום. מילה חדשה שאינה מתחרזת לקודמים, תסומן בצבע חדש.
3. כעת, **רשמו** על הלוח מספר "דגמים" אפשריים של חריזה, לפי צבעים. סמנו כל אחד באות אחרת. לדוגמה:
א. צהוב-כחול, צהוב-כחול, אדום.
ב. צהוב-צהוב, כחול-כחול, אדום-אדום וכדומה.
4. התלמידים **יבדקו** איזו מהתבניות מתאימה לצורת החריזה שמופיעה בפיוט (סוג הצבע לא משנה, אלא השינוי וההחלפה ביניהן).
5. **התייחסו** למילה האחרונה בכל בית (כמו "לעולם"): האם תוכלו למצוא גם לה חרוז?

שיח מוזיקלי

הפיוט 'יודו לך
רעיוני'

כיתות א-ג

שיח מוזיקלי

הפיוט 'יודו לך
רעיוני'

כיתות ד-ח

שיח מוזיקלי

הפיוט 'וידו לך
רעיוני'

כיתות ד-ח

למורה: זהו חרוז מבריח - חריזה של כל סופי הבתים יחד, וכפי שמקובל בעולם הפיוט - כל המילים שסוגרות את הבתים יתחרזו עם הפזמון - "לעולם", "גדלם", "קולם" וכו'.

6. לאחר שערכתם דיון, שבו סוכם מהי התבנית המתארת באופן מדויק את החריזה בפיוט, הכירו לתלמידים מושגים בסיסיים:

א. "סטרופה" - כך נקרא כל בית בפיוט.

ב. "דלת וסוגר" - שני משפטים שמהם בנויה כל סטרופה (בית), אחד מהם הוא "דלת" והשני - "סוגר".

ג. "פזמון" (רפרין) - החלק החוזר ונשנה בין החזרות המשתנות של הבתים.

הסלסול המזרחי

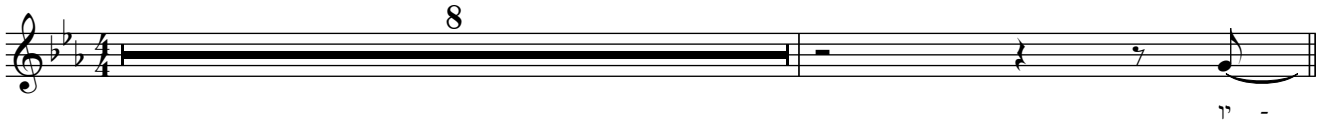
שאלו את התלמידים:

- מהו סלסול?
- מה מעניק הסלסול למנגינה?
- האם רק במוזיקה המזרחית קיים סלסול?
- האם לדעתכם, סלסול יתאים לשירה במקהלה או לשירה בסולו? מדוע?

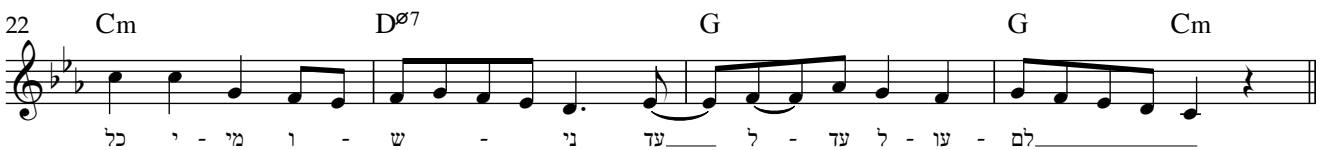
למורה: הגדרת סלסול: נגינה או שירה של מספר צלילים על הברה אחת. הצלילים בסלסול צמודים זה לזה - הם בעלי מרווח קטן ביניהם. סלסול אינו מתאים למקהלה אלא לסולו, מכיוון שאופן הסלסול משתנה מאדם לאדם, ויש בו מן הבעה אישית ייחודית שמתאימה יותר לשירת סולו.

פיוט 'יודו לך רעיוני'

Intro

A1

B1

Bridge

A2

2 48 Cm Fm G G Cm

דין - ב - ע אל - ר - יש - מה - או - כל - מ - חר - ב - נ

52 Cm Cm/Bb Ab Bb Eb Bb Eb

א - דין - די - י - בות - א - ה - מה - ת - עה - טי - נ - צר

56 Cm D⁷ G G Cm

לם - ד - גי - רש - שו - מ - מה - ל - ש - דק - צ - בן

[B2]

60 Cm Fm Bb Eb Ab D⁷ G

- עו אל בך מח - אש - בך מח - אש - אש - בך מח - אש - בך מח - אש

64 Cm Cm Fm G G Cm

לם - עו - לת - או - ג - את - שי - נפ - אל - גו בך מח - אש - לם

[Bridge]

69 8

ר -

[A3]

78 Cm Fm G G Cm

כ - צון - ר - ה - על - ב - חי - לה - א - ש - א - נך - צו -

82 Cm Fm G G Cm

ב - צאן - ה - את - ת - הג - נ - לה - חי - ת - ב - שר - א

86 Cm Cm/Bb Ab Bb Eb Bb Eb

רו - צון - על - כל - יה - ה - ו - לא - נפ - ו - טוב - עה - מר

90 Cm D⁷ G G Cm

לם - קו - את - זן - א - ה - לה - ס - אל - ר - יש - עה

[B3]

94 Cm Fm B $\flat$ E $\flat$ A $\flat$ D $\flat$ 7 G 3

אש - מח - בכ אש - מח - בכ אש - מח - בכ אש - מח - בכ

98 Cm Cm Fm G G Cm

לם - לם - עו - לת - או - ג - את - שי - נפ - אל - גו בכ מח - אש -

Bridge

103 8

א -

[A4]

112 Cm Fm G G Cm

קום - ין - ד - ה - ו - עד - ה - הים - לו - א - ה - הוא - תה

116 Cm Fm G G Cm

לג - ין - זו - מ - נא צאי הים - ב - ג - ראת - לק - נא

120 Cm Cm/B $\flat$ A $\flat$ B $\flat$ E $\flat$ B $\flat$ E $\flat$

ש - ין - ענ כל לים - הש - ל הם - מ - ד - מת - נק קום

124 Cm D $\flat$ 7 G G Cm

לם - ע - נ - חי כל עין - מ הם - ש - ד - א - כס - ו - מד

[B4]

128 Cm Fm B $\flat$ E $\flat$ A $\flat$ D $\flat$ 7 G

אש - מח - בכ אש - מח - בכ אש - מח - בכ אש - מח - בכ

132 Cm Cm Fm

לם - לם - עו - לת - או - ג - את - שי - נפ - אל - גו בכ מח - אש -

135 G G Cm G Cm

לם - עו - לת - או - ג -